

"Mängud ja laulud lastele", 1904.

Täna 100 aastat tagasi

Koostanud emeriitprofessor **H e i n o R a n n a p**

1. detsember

Vigala vallavalitsus Haapsalu kreisis kuulutab välja "uue Luteri usu Peru koolimaja ehituse". Koolihoone ehitatakse 13 sülda ja 2 jalga pika, 5 sülda ja 5 jalga laia puuehitisena.

2. detsember

■ Karula kirikukonvent Võrumaal otsustab avada kohalikus leerimajas kihelkonnakooli. Ülalpidamiseks määratakse 325 rubla ja 35 sülda puid aastas. Kooliõpetajateks valitakse kohalik köster A. Anton ja Urvaste kihelkonnakooli teine õpetaja K. Rebane.

■ Müügile ilmub koolide jõulupeol etendamiseks sobiv jõuluetendus lastele "Jõulu rõõm". See on H. Rikkandi seotud kõnes kirjutatud näidend, kus tegelasteks jõulumees, neli põialpoissi ja neli tütarlast.

■ Königsbergi vana-aja uurimise ühing Prussia valib oma auliikmeks Tartu ülikooli professori, keskaegse Liivimaa ajaloo ja arheoloogia uurija dr Richard Hausmanni.

5. detsember

Vihula ministeeriumikooli ruumides peetakse nimetatud kooli hääks näitusmüük, kus ka õllepudeleid loositakse. Mõni päev hiljem kirjutab Uus Aeg: "Kohaline politsei kordnik andis asjast maakonna ülema nooremale abilisele teadust, milles viimane protokollisse wõttis ja asi on uurimise alla wõetud."

6. detsember

■ Revolutsioonilise hinguse tõttu on rahvahariduse ministeerium teatanud, et üliõpilased, kes on viimasel kolmel

aastal ülikoolist välja visatud, võivad tagasi minna ja õppima asuda.

■ Rahvahariduse ministeerium teatab veel, et järgmise kalendriaasta eelarves on rahvakoolidele ette nähtud 183 409 rubla vähem kui käesoleval aastal ja kooliõpetajate palgaraha on vähendatud 226 217 rubla võrra.

7. detsember

■ Ajaleht Walgus valgustab: "Keila kihelkonnas pidada sarlak ja kaelahaigused laste seas suurt lõikust. Surewus olla nõnda suur, et mõnest majast kolm kuni neli last üksteise järele hauda kantakse ja mõned perekonnad endi terwe järeltulewa põlwe kaudu on."

■ Müügile ilmub 24 sari "Laste raamatukogu", kus iga raamatuke maksab 3 kopikat. Sarja on koostanud M. J. Eisen ja P. Grünfeldt. Peopesasuurustes värviliste kaantega väljaannetes on teosed: "Laste laulud", "Nukkude köök", "Mis vanasti sündis", "Wiisakad kombes", "Mängud ja laulud lastele", "Jõulu laulik" jt.

9. detsember

Rahvahariduse ministeerium annab määruse "Elukutselise hariduse laialeaotamisest", mis lubab asutusi ilma ministeeriumilt luba küsimata avada eriala omandamiseks või oskuste täiendamiseks kursusi.

10. detsember

■ Esimese organisatsioonina pälvib Nobeli preemia Rahvusvahelise Õiguse Instituut, mille presidendiks on aastast 1884 rahvuselt eestlane, Pärnus sündinud vene diplomaat

ja Peterburi ülikooli professor Friedrich von Martens. Haagi Rahvusvahelise Arbitraažtribunali alaline liige esindas Venemaad rahvusvahelistel konverentsidel, avaldas mitmeid juriidilisi teoseid, mis on tõlgitud paljudesse keeltesse.

■ Trükist ilmub aastakümneteks laste üheks lemmikraamatuks saanud piltidega kaunistatud “Kawala Hansu ja wanapagana lugu”, kus 100 juttu ja 50 pilti ning hind 50 kopikat.

13. detsember

■ Haapsalu linnakooli laulukoori uueks juhiks valitakse õigeusu kirikukoori juhataja Karl Wiibe.

■ Ministeerium kinnitab Jurjevi kreisi Pala karskuseseltsi Haridus põhikirja.

14. detsember

Viljandi linnakool pühitseb oma sajandat kestvuse päeva Viljandi Eesti Põllumeeste Seltsi saalis, millest pea kõigi Viljandi koolide kasvandikud ja palju muud rahvast on palutud osa võtma. Eeskavas on koorilaulud, viulikooriga mäng, näitemäng ja deklamatsioonid.

15. detsember

■ Tallinna linnavolikogu pöördelistel valimistel, kus eestlased said otsustava võidu sakslaste üle, valiti poliitilise lahingu üks peamisi organisaatoreid, omanimelise algkooli juhataja (millest hiljem arenes J. Westholmi eragümnaasium) Juhan Umbli volikogu liikmeks. Valimistel oli tema poolt I linnajaos 105, vastu 34 häält.

■ Kirjastused annavad välja näitemänge laste jõuluendusteks. Ühe paljudes koolides mängitud näidendi “Jõulu ootel” tegevus toimub rikkas taluperes, kus perepoeg saadab kerjusepoisikese kurjustades minema. Ta öde annab aga kerjusele saia. Tuleb jõuluvana, perepoeg saab vitsa, teised kinke.

16. detsember

■ Laius-Tähkvere ministeeriumikooli juurde asutatakse lasteraamatukogu, millele koolide inspektor on saja rubla eest raamatuid muretsenud. Kuna venekeelsed raamatud on kõik pookimata, seatakse õpilastele sisse pookimise tunnid.

■ Vigala valla Peru koolimaja ehitamine on kutsunud esile vaidluse valla ja mõisa vahel. Mõis nõuab paekivist hoonet mõisa maale, vald aga palkmaja valla maale. Vägikaikavedu lõpeb vallavolikogu otsusega – ehitada palkmaja valla rahaga ilma mõisa abita, “kuigi küll peaks mõis oma tööliste ja talupoegade laste koolitamisel valda abistama”.

17. detsember

Juuru kihelkonna Kuimetsa vallas asutatakse esimene raamatukogu kooli juurde, kus igaüks saab vähese maksu eest lugeda mõnda soovitud raamatut.

20. detsember

Ajaleht Walgus teatab: “Kunstmaalter härra Laipmann awas enese korteris Niine uulitsa nurgal oma õpilaste tööde väljanäituse. Sissetulek on tähendatud õpilaste heaks

määratud, nimelt saadetakse nad saadud rahaga Peterburi sealseid pildimuseumi ja väljanäitusi vaatama.” Olewik lisab, et näitusel on väljas ka Laipmanni enda töid.

23. detsember

Ajaleht Uus Aeg pühendab pika juhtkirja probleemile “Kas “kooliõpetaja” või “koolmeister?”” “On kindel, et meie ajal sõna “koolmeister” alandavas tähenduses tarvitatakse... Schulmeister/kolmeister tähendas paaril wiimsel möödäläinud aastasajal kohmetut, osawuseta, wiletsat kooliameti pidajat, kel tarwiline ettevalmistus puudus ja kes enam kepi ning kämbla abil lastele tarkust pähe tuupis.” Artikli autor soovib kokkuvõttes kasutada terminit – kooliõpetaja.

24. detsember

■ Lisaks Peetri-reaalkoolis kõigile kasutada olevale uisusaalile avatakse Tallinna Aleksandri gümnaasiumi ja tütarlaste gümnaasiumi õues iga päev kasutatav uisubahn, kus kõik nimetatud koolide õpilased võivad kella 3–6 uisutada. Sel ajal on teistel keelatud uisuväljakule minek.

■ Pärnumaa rahvakoolide inspektor keelab koolide jõulupuul ettekanded, “sest et praegu niisugune segaduste aeg on, kus igaüks poliitikaga tegemist teeb”.

25. detsember

■ Väandra karskuseselts Hallik on hädas seltsi tellitud raamatuga “Kolm kõnet lastele”. Otsustatakse müüa tellitud 200 eksemplarist osa poole hinnaga, see on 5 kopikaga, osa raamatutest kinkida lastele.

■ Lääne maakonna koolide revidendid Lihula parun Buxhöwden, Vigala pastor von Busch ja Märjamaa pastor G. Haller lõpetavad kihelkonna vallakoolide revideerimise “kõigis õpeasjades, nii waimulikkudes kui ilmalikkudes, suusõnal ja kirjalikult. Ka wahekooli lapsed olid kokku kutsutud ja saiwad hoolega läbi katsutud”.

28. detsember

Peterburi kirjastuse Elav Sõna väljaandel ilmub 130-leheküljeline 1 rubla maksev “Anekdotõ dlja detej”.

30. detsember

Olewik edastab Põlva kurtummade kooli aruandest õppeasutuse sissetuleku ja väljamineku arvud. Selle järgi sai kool 1904. aasta jooksul 3249 ja kulutas 3212 rubla, kusjuures kahe kooliõpetaja palk kokku oli 1230 rubla.

31. detsember

Tartu reaalkooli ilmajaam teatab: tubli talv on juba käes ja hommikul kell seitse on 30 kraadi külma, päeval kell üks on –7,2, õhtul kell kaheksa –17 kraadi; baromeetri näit hommikul 735, õhtul 741.

Järgneb.